

TARTU ÜLIKOOL

loodusmuuseum ja
botaanikaaed

Tartu Ülikooli loodusmuuseum
Vanemuise tn 46, Tartu

Tartu Ülikooli botaanikaaed
Lai tn 38, Tartu

Programmide info ja tellimine
Koduleht: natmuseum.ut.ee
E-post: natmuseum.haridus@ut.ee
Telefon: 737 6076

TÜ LOODUSMUUSEUM

ÕPPEPROGRAMMI KIRJELDUS

NÄRILISED 3

Õppeprogrammi eesmärk

Tutvustada näriliste seltsi üldiste tunnustega ning hiirelaadsete näriliste liikide välimuse, eluviisi, sigimist ja arengut. Tutvustada Eesti looduses ja hoonetes elavaid liike. Õpetada kasutama praktilise tegevuse käigus näriliste määrajaid ning määrajate kasutamise printsiipe.

Õppeprogrammi lühitutvustus

Õpilased tutvuvad Eesti närilistega hiirelaadsete näriliste näitel. Tutvuvad liikide välimuse, eluviisiga ning uurivad hiirelaadsete näriliste seost inimtegevusega. Õpilased määravad hiirelaadsete näriliste liike nahkade ja topiste järgi.

Õppeprogrammi kestus: 3 akadeemilist tundi (3 x 45 min)

Õppeprogrammi toimumise aeg: aastaringselt

Õppeprogrammi toimumise koht: TÜ loodusmuuseum

Sihtrühm: 7.–9. klass

Keel: eesti

Grupi suurus: kuni 25 õpilast ja õpetaja

Õppeprogrammi läbiviijad: loodusmuuseumi juhendajad Aivo Tamm, Külli Kalamees-Pani

Õppeprogrammi pakkuja: Tartu Ülikooli loodusmuuseum, Tartu, Vanemuise 46, Tartu

Info ja tellimine: koduleht natmuseum.ut.ee; e-post natmuseum.haridus@ut.ee;
tel 737 6076

Lisainfo

TÜ loodusmuuseumis on tänapäevane õpikeskkond, õppekogud, uued õppeklassid ja uudne püsiekspositsioon, muuseumihoones on lift, trepid ja välistreppide kõrval sissepääsuks ka kaldtee. Õpetajal palume registreerumisel teavitada muuseumi teabespetsialisti või juhendajat grupi erisustest (näiteks erivajadusega õpilased jm) ja soovidest, koostöös kooliga täpsustame programmi võimalused.

Programmiks vajalikud õppevahendid annab juhendaja, õppevahendid on arvestatud rühmatöökõs (paaris ja neljane rühm). Täpsem lisainfo saadetakse õpetajale registreerumisel.

Õppeprogrammi kirjeldus

Ajakava (3 x 45 min)

1. Sissejuhatus. 5 min
2. Esitlus ja vestlus. Näriliste üldiseloomustus. 15 min
3. Esitlus ja vestlus. Hiirelaadsed närilised: triibiklased ja uruhiirlased. Töölehe täitmine. 20 min
4. Praktiline ülesanne. Triibiklasete ja uruhiirlaste määramine fotode järgi. 10 min
5. Esitlus ja vestlus. Hiirelaadsed närilised: hiirlased. Töölehe täitmine. 20 min
4. Praktiline ülesanne. Triibiklasete ja uruhiirlaste ja hiirlaste määramine fotode järgi. 10 min
5. Praktiline ülesanne. Rühmatöö: hiirelaadsete näriliste määramine õppekogude (nahkade ja kaavikute) järgi. 20 min
6. Praktiline ülesanne: Rühmatöö: näituse valmistamine ning näituse tutvustus. 15 min
7. Muuseumi püsinäituse külastus. Kaavikud muuseumis. 15 min
8. Kokkuvõte. Tagasiside. 5 min

Õppeprogrammi sisu ja tegevuste kirjeldused

1. Sissejuhatus.
2. Esitlus ja vestlus. Näriliste üldiseloomustus. Võrreldakse erinevaid näriliste rühmi. Otsitakse seoseid nende eluviisi ja välimuse vahel. Hiirelaadsete näriliste mõiste tutvustus.
3. Esitlus ja vestlus. Hiirelaadsed närilised: triibiklased ja uruhiirlased. Töölehe täitmine. Tööleht, mida täites täiendatakse, on ühtlasi määramistabel, mida edaspidi kasutatakse liikide ja rühmade määramisel.
4. Praktiline ülesanne. Triibiklasete ja uruhiirlaste määramine fotode järgi.
5. Esitlus ja vestlus. Hiirelaadsed närilised: hiirlased. Töölehe täitmine.
4. Praktiline ülesanne. Triibiklasete ja uruhiirlaste ja hiirlaste määramine fotode järgi.
5. Praktiline ülesanne. Rühmatöö: hiirelaadsete näriliste määramine õppekogude (nahkade ja kaavikute) järgi. Kasutatakse oma täiendatud määraja.
6. Praktiline ülesanne. Rühmatöö: näituse valmistamine ning näituse tutvustus. Nahad ja kaavikud rühmitatakse süsteemi järgi, lisatakse liiginimede sildid ning fotod elusloomadest. Iga rühm teeb ühest näitusel olevast loomast või loomarühmast lühikokkuvõtte (ekskursiooni).
7. Muuseumi püsinäituse külastus. Kaavikud muuseumis. Tutvutakse loodusmuuseumi näriliste väljapanekuga. Tuuakse välja eluviisi ja välimuse vahelisi seoseid erinevate rühmade ja liikide vahel
8. Kokkuvõte. Tagasiside.

Õppeprogrammi läbiviimiseks vajalikud õppematerjalid ja vahendid

Esitlus: Näriliste välimus ja eluviis, hiirelaadsete närilise tunnused. Määraja tutvustus ja täiendamine ning kokkuvõtted liikidest. Tööleht: hiirelaadsete näriliste määraja. Õppekogu: valik Eesti hiirelaadsete näriliste liikidest. Fotod ja liikide nimesildid. Joonlauad, harilikud pliiatsid. Muuseumi ekspositsioon.

Õppemeetodid

Vestlus, rühmatöö, vaatlus, uurimine, töölehtede täitmine, määramine, kirjeldamine, võrdlemine, teistele esinemine.

Juhendajad

Loodusmuuseumi juhendaja Aivo Tamm.
Haridus. TÜ bioloog, bioloogia-keemia õpetaja.

Kogemus. Töötanud TÜ loodusemuuseumis alates 1987. a. Zooloogiaringi juhendaja alates 1994. a. Õppeprogrammide koostamine ja juhendamine.

Loodusemuuseumi juhendaja Külli Kalamees-Pani.

Haridus. TÜ bioloog, bioloogia-keemia õpetaja, MSc bioloogia didaktika.

Kogemus. Töötanud Tartu Loodusmajas 1984–2005 ja TÜ loodusemuuseumis alates 2006. a loodushariduse koordinaator, keskkonnaprogrammide juhendamine, loodus- ja keskkonnahariduse koolitused ning üritused. Tamme Gümnaasiumi zooloogiakursus.

Õpetaja roll

Ootame õpetajalt koostöövalmidust ja aktiivset osalemist programmi tegevustes koos õpilastega

Ohutus ja selle tagamine

Õppekeskkond TÜ loodusemuuseumis ja botaanikaaias on tänapäevane, turvaline ja ohutu. Programmide (sh ka väliprogrammi alguses) tutvustab juhendaja grupile programmi kava ja reegleid (sh ohutust) ning juhendaja koos õpetajaga jälgib nendest kinnipidamist.

Tagasiside

Õpilased saavad tagasisidet vestluse käigus, töölehtede täitmisel vastuste kontrollimisel ühiselt ning küsimusi esitades. Õppeprogrammi lõpus toimub lühike vestlus. Tagasiside küsitakse õpetajalt kirjalikult programmi lõpus.

Teaduspõhisus ja seosed

Programmid lähtuvad teaduslikust maailmavaatest.

Programmides käsitletakse vastavalt teemale ja tegevustele seostatult loodus-, kultuuri-, sotsiaalset ja majanduslikku keskkonda.

Käsitletavat mõistet ja teemat:

Närilised hoonetes. Inimkaaslejad närilised. Kas ja kuidas tõrjuda? Kahjulikkuse ja kasulikkuse mõisted inimestele ja looduses. Kahjuri mõiste. Hiirte ja rottide osa haiguste levitamisel (katk jt) ja haiguste uurimisel (laboriloomad). Näriliste kasvatamine lemmikloomadena.

Programmi tulemused (programmi lõpuks saavutatavad õpiväljundid ehk teadmised, oskused, väärtushinnangud ja käitumisviisid)

Õpilased teavad ja oskavad kirjeldada näriliste (üldiselt imetajate) põhilisi tunnuseid.

Oskavad neid eristada teistest imetajate seltsidest. Teavad ja oskavad määrata näriliste liike. Teavad, mis liiki närilised võivad elada hoonetes, kes on inimkaaslejad loomad, keda närilistest kasvatatakse lemmikloomadena ja laboriloomadena. Teavad, mis tähendus on mõistel kahjur ja millal seda saab kasutada. Suhtuvad lugupidavamalt kõikidesse loomadesse, sealhulgas hiirtesse ja rottidesse.

Programmi seosed keskkonnateadlikkuse ja säästva arengu teemadega

Programmi tulemusena praktiliste tegevuste ja uute kogemuste kaudu suureneb õpilaste keskkonnateadlikkus ja kujunevad säästva eluviisi harjumused ning hoiakud. Õpilastes kujuneb positiivne ja hooliv hoiak meid ümbritseva keskkonna suhtes. Õpilased õpivad mõistma inimese mõju looduses toimuvale.

Seosed riikliku õppekavaga (ainekavade ja/või üldpädevuste ja/või läbivate teemadega)

Õppekavaga seotud pädevused ja õpitulemused PRÕK

Õpilane tunneb huvi bioloogia ja teiste loodusteaduste vastu ning saab aru nende tähtsusest ja seostest igapäevaelus ning inimühiskonna ja tehnoloogia arengus; võrdleb loomade välistunnuseid; seostab välistunnuseid nende elukeskkonnaga; analüüsib selgroogsete loomade erinevate meelte olulisust sõltuvalt nende elupaigast ja -viisist;

analüüsib erinevate selgroogsete loomade osa looduses ja inimtegevuses;

leiab ning analüüsib infot loomade kaitse, püügi ja jahi kohta;

väärtustab selgroogsete loomade kaitsmist.

Selgitab loodusliku tasakaalu kujunemist ökosüsteemides, hindab inimtegevuse positiivset ja negatiivset mõju populatsioonide ja ökosüsteemide muutumisele ning võimalusi lahendada keskkonnaprobleeme;

väärtustab bioloogilist mitmekesisust ning suhtub vastutustundega ja säästvalt erinevatesse ökosüsteemidesse ning elupaikadesse.

Praktilised tööd: loomarühmade iseloomulike välistunnuste võrdlemine, kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale.